

Tussen geschiedenis en history

Slotbeschouwingen door de moderator^o

BRUNO HUYGEBART

75
wt

In haar referaat voor het symposium van *Wetenschappelijke tijdingen* wees Els Witte het publiek op de toenemende uitdagingen voor de historische vaktijdschriften. Alhoewel we ons volgens haar nog in een overgangsfase bevinden, is de vraag onontkoombaar: zal het na verloop van tijd nog mogelijk zijn om hoogwaardige wetenschappelijke artikelen in Nederlandstalige tijdschriften te publiceren? Tijdens zijn algemene inleiding schetste redactiesecretaris Frans-Jos Verdoodt van *Wetenschappelijke tijdingen* de uitdaging als volgt: “*De toekomst van ons tijdschrift zal bepaald worden door de eigen dynamiek, maar tegelijk door de brede context waarbij de toekomst van de Nederlandse taal centraal staat.*” Het weze opgemerkt dat tijdens het daaropvolgende panelgespek niet enkel op het Nederlands als forumtaal gefocust werd, omdat men in het Franstalige taalgebied met een gelijkaardige problematiek wordt geconfronteerd. Maar in elk geval liep de alsmaar dominantere positie van het Engels als rode draad doorheen de discussie.

Zes prominente vertegenwoordigers van het gilde van historici namen achter de gesprekstafel plaats.¹ We rangschikken of ranken hen in alfabetische volgorde. Leonie

^o Met betrekking tot het symposium van 21 oktober 2010 naar aanleiding van het 75-jarig bestaan van *Wetenschappelijke tijdingen*, zie ook E. Witte, Nederlandstalige historische tijdschriften in tijden van globalisering, elektronisering en digitalisering. Een inleiding, in: *Wt*, jg. 70, 2011, nr. 2, pp. 119-128.

1. Panel: Leonie de Goei (°1956) is sinds 2008 directeur van het Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap. Zij studeerde sociale en economische geschiedenis in Utrecht, was verbonden aan het Trimbos-instituut in Utrecht en aan het Onderzoeksinstituut voor Geschiedenis en Cultuur van de Utrechtse Universiteit. Ed Jonker (°1950) is bijzonder hoogleraar in de ‘Grondslagen en Geschiedenis van de Geschiedenisbeoefening’. Voordien was hij hoofddocent in het vakgebied ‘Historiografie en Theorie van de Geschiedenis’. Guy Vanthemsche (°1958) is hoogleraar geschiedenis aan de VUB en lid van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis en van de Koninklijke Academie voor Overzeese Wetenschappen. Chantal Kesteloot (°1963) is coördinator wetenschappelijke activiteiten en publicaties bij het Studie- en documentatiecentrum Oorlog en Maatschappij (SOMA) in Brussel en secretaris-generaal van het Internationaal Comité van de Tweede Wereldoorlog. Paule

Bruno Huygebaert, Gent, 21 oktober 2010.

de Goei voerde het woord als eindredacteur van de *Bijdragen en Mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden/The Low Countries Historical Review* (BMGN/LCHR). Eveneens uit Nederland: bijzonder hoogleraar Ed Jonker (Utrecht), lid van de redactie van het *Tijdschrift voor Geschiedenis*. Uit Vlaanderen-België: Chantal Kesteloot (*Bijdragen tot de Eigentijdse Geschiedenis/Cahiers d'Histoire du Temps présent*), Guy Vanthemsche (*Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis*), Paule Verbruggen (*Brood & Rozen*) en Frans-Jos Verdoodt (*Wetenschappelijke tijdingen*).

KEUZES

Leonie de Goei stelde zonder omwegen dat de keuzemomenten achter ons liggen. *“Mijn redactie heeft nadrukkelijk de keuze gemaakt om in het Engels te gaan publiceren. We kunnen ons de luxe niet permitteren om dat alleen in het Nederlands te doen.”* Wie internationaal wil meetellen, ontsnapt volgens haar niet aan die evolutie en de klok kan niet worden teruggedraaid. *Bijdragen en Mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden/The Low Countries Historical Review* bevat zowel Nederlandstalige als Engelse artikelen en besprekingen. Het tijdschrift heeft een A-status van de European Science Foundation, en verschijnt viermaal per jaar. Bijdragen worden behalve door de redactie, beoordeeld door twee externe referenten uit binnen- en buitenland en een Advisory Board met buitenlandse experts en oud-hoofdredacteurs van het tijdschrift. Volgens De Goei is de meertalige aanpak niet louter een kwestie van commercialisering, maar het helpt wel degelijk om *“financiële vraagstukken op te lossen”*. Daarnaast kan het archief van de *BMGN/LCHR* door iedereen online worden geraadpleegd. Op de laatste twee jaargangen en de lopende jaargang na is de rest gratis downloadbaar en zoekbaar. De meertalige aanpak weerspiegelt zich ook op de website van het tijdschrift, en in de webrecensies. Op die manier biedt het tijdschrift volgens De Goei een uitweg uit *“het soort onoplosbaar probleem”* dat in het referaat van Els Witte naar voren kwam.

Het *Tijdschrift voor Geschiedenis*² gebruikt het Engels voorlopig niet als voertaal, wat niet belet dat het ook een A-status bezit. Redactievoorzitter Ed Jonker zei het Nederlands als forumtaal te willen handhaven. Dat heeft zowel een cultureel als een praktisch motief: *“We kunnen het beter in het Nederlands.”* Zijn vaststelling daarbij is dat *“de auteurs voorlopig nog komen”*. En bovendien: *“Als je Engels toestaat, wat*

Verbruggen (°1960) is hoofd van de Publicaties en van de hele publiekswerking van het Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis in Gent. Zij is lid van de Stuurgroep Publieksgeschiedenis van de Universiteit Gent. Frans-Jos Verdoodt (°1939) is redactiesecretaris van *Wt* en voorzitter van het ADVN. Hij was hoogleraar aan de hogescholen van Gent, Utrecht en Den Haag en gastdocent aan de faculteit Geschiedenis van de Universiteit Antwerpen.

2. Het sinds 1986 verschijnende tijdschrift bestrijkt in principe alle perioden van oudheid tot heden en alle werelddelen, al dan niet via themanummers. Daarnaast wordt expliciet aandacht besteed aan de historiografie op zich.

zijn dan de kwaliteitseisen? Die vraag moet duidelijker worden gesteld." Occasioneel zien we toch een artikel of summaries in het Engels opduiken. Ed Jonker ontkent daarnaast niet dat het tijdschrift zichzelf opnieuw zal moeten uitvinden in de elektronische revolutie die aan de gang is. Om de rol van *gatekeeper* (toegang tot informatie en de controle daarop) en vormgever te vervullen, komt er in elk geval veel meer redactiewerk en veel meer organisatie-werk aan te pas. Dat maakt alles een stuk complexer, en doet voortdurend de vraag rijzen hoe die economische kosten kunnen worden opgevangen. Onvermijdelijk volgt dan de vraag: *"Hoe gespecialiseerd kan men nog zijn? Heeft elke niche een A1-speler nodig?"* Al beseft Ed Jonker dat juist dat A-label mee de auteurs blijft aantrekken. Het wordt op de duur dus wel dansen op een slappe koord.

Als codirecteur sprekend namens het *Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis* wees Guy Vanthemsche erop dat het tijdschrift van oorsprong Franstalig is. Na de Tweede Wereldoorlog werd de *Revue belge de philologie et d'histoire* bovendien steeds meer een *Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis*. Bij die dubbele vaststelling hoort zijns inziens een portie zelfrelativering: *"Het is een vrij ambachtelijke bedoening geweest, en eigenlijk is het dat nog altijd."* Dat neemt niet weg dat het tijdschrift op een hoge ranking kan bogen. *"We hebben een A1-ranking, al was het kantje boordje, en dat geeft ons een bredere geografische reikwijdte. We merken het effect door het veel grotere aanbod aan artikelen."* De manier van wetenschapsbeoefening wordt volgens Vanthemsche minder en minder individueel, de redactie probeert voortdurend een link te leggen naar transnationale netwerken. Het tijdschrift is nooit eentalig geweest, maar de taalevenwichten zijn gaan verschuiven: het Frans is als het ware een *"minderheidstaal"* geworden, de Nederlandstalige productie krijgt meer weerklank zonder dat er een dwingende taalpolitiek wordt gevoerd en daarnaast is er natuurlijk het toenemende aantal Engelstalige bijdragen (naast Duitse, Spaanse of Italiaanse).

"Wat de digitalisering betreft, zijn we een beetje verbouwereerd geweest door de vloedgolf die op ons afkwam", aldus Vanthemsche. De vraag daarbij was hoe men er zou in slagen om zichtbaar te blijven of te worden. *"We hebben gekozen voor een openbare gratis site, maar wat houden we achter de hand? Daar is lang over nagedacht."* De digitale collectie van het *BFTG* en de samenvattingen van de drie laatste jaren zijn toegankelijk op de portaalsite Persée, de *open access-site* van het Franse Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS), waar ook tal van andere prestigieuze tijdschriften hun archief ter beschikking hebben gesteld.³

3. Voor een interessante beschouwing bij het thema van de voortschrijdende digitalisering: Bespreking die FWO-vorser Frederik Dhondt aan het *Wt*-symposium heeft gewijd (<http://herakleitosonmondays.blogspot.com/2010/10/historische-tijdschriften-in-belgie-en.html>). Digitalisering is een tweesnijdend zwaard. Wie een groter werk kwijt wil, wordt steeds meer om commerciële redenen gevraagd om het te reduceren (indien het om een gedrukt boek gaat), maar zit ook

BEKOMMERNISSEN VAN DE ANDERE PANNELLEDEN

Het tijdschrift *Bijdragen tot de Eigentijdse Geschiedenis/Cahiers d'Histoire du Temps présent* bezit geen A-ranking en Chantal Kesteloot ontkende niet dat dit een obstakel vormt. “De beste onderzoekers komen niet meer of niet meer automatisch naar ons. Dat kan voor een probleem zorgen inzake het aanbod van artikelen.” Ook het tweetalige karakter (Nederlands-Frans) van *BEG/CHTP* lijkt niet meer vanzelfsprekend. “Mijn bekommernis is heel België, maar de redactie vraagt zich af: waar gaan we naartoe? Heeft het nog zin een tweetalig tijdschrift te publiceren? De verkoop van zulke publicaties wordt steeds moeilijker. Moeten we opteren voor twee tijdschriften al naargelang van het publiek?” In het Engels publiceren, biedt meer zichtbaarheid, maar toch vraagt Chantal Kesteloot zich af in welke mate auteurs aan de kwaliteitseisen voor vlot geschreven Engels zullen voldoen. “Dat probleem is nog veel groter aan Franstalige kant.” Daarom wil *BEG/CHTP* niet te hard van stapel lopen. Een papieren versie van het tijdschrift is nog steeds onvervangbaar en beantwoordt aan een sociale missie. Toch (“*desalnettemin*”) worden de oude nummers online beschikbaar gesteld via de website van het SOMA om een grotere verspreiding te bekomen. Kesteloot benadrukte wel de noodzaak om de privacy voldoende te beschermen naarmate de digitalisering verder voortschrijdt. Dat is bijvoorbeeld heel belangrijk bij de behandeling van gevoelige thema's zoals de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog en het amnestievraagstuk.

*Brood & Rozen*⁴ van het Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis is een toegankelijk politiek-wetenschappelijk tijdschrift. Het brengt artikelen en informatie over recente en historische sociale bewegingen in binnen- en buitenland, en richt zich bewust naar een breder dan louter academisch publiek. Maar hoofdredactrice Paule Verbruggen toonde zich bezorgd. “Het gevaar bestaat dat onderzoek niet meer gepopulariseerd zal worden. Onderzoekers zullen geen tijd meer hebben, maar ook geen belangstelling omdat ze geenszins worden gehonoreerd [gewaardeerd].” Toch heeft *Brood & Rozen* nog een heel goede samenwerking met de universitaire wereld.

verveeld met de ‘mentale tijd’ van het internet, die zich niet leent tot intellectuele producten met een langere concentratieboog. 30 pagina’s is zowat het maximum voor een te downloaden artikel. Volgens Dhondt lijkt geschiedenis ook een wetenschap te worden die zich beperkt tot het cumuleren van een metadiscours dat binnen een niche of een subniche van het veld dominant is (voorbeeld: ‘Genderstudies in Noord-Europa tijdens de Volle Middeleeuwen’, ‘Sociale ongelijkheid rond de Middellandse Zee in de 17de eeuw’). Je moet met andere woorden meeheulen met een mode van het moment.

4. De naam *Brood & Rozen* verwijst naar een slogan die stakende textielarbeidsters meedroegen tijdens een conflict in Lawrence, VS, in 1912. Met de slagzin “*We want bread and roses too*” wilden ze duidelijk maken dat ze meer dan puur materiële eisen stelden en ook meer aandacht wilden voor vrije tijd, ontspanning enz. De staking in Lawrence werd één van de beroemdste in de Amerikaanse sociale geschiedenis.

"We hebben geen tekort aan kopij, bijvoorbeeld van jonge licentiaten of masters die de universiteit verlaten. Dat vraagt wel extra inspanning qua begeleiding bij het schrijven van de bijdrage, maar de resultaten lonen. Maar we krijgen nauwelijks nog kopij van postdoc'ers omdat die onder druk staan om in hooggerankte tijdschriften te publiceren." Verbruggen wees ook op de groeiende tendens om doctoraten meer en meer in het Engels te publiceren. Dit soort onderzoek komt dus ook niet meer in de media of in Nederlandstalige recensies. Toch moet er voldoende ruimte blijven voor maatschappelijke betrokkenheid. *"Sommigen kunnen of willen niet populariseren, maar zij die het willen, moeten het kunnen doen. Het is ook paradoxaal dat publieksgeschiedenis zo sterk gepromoot wordt aan de universiteiten, terwijl het helemaal niet beloond wordt in de evaluatiecriteria van de universitaire medewerkers."*

Het rankingsysteem mag geen kaalslag tot gevolg hebben, aldus nog Verbruggen. Hoe kan die dreiging worden opgevangen? *"Misschien moeten we een samensmelting overwegen met tijdschriften die een hogere ranking hebben. Dat hoeft geen fusie te zijn, het kan om een alliantie gaan."* Al geldt die overweging blijkbaar niet voor *Brood & Rozen* zelf, dan zou het toch nuttig zijn mocht een debat worden aangegaan over Nederlandstalige historische tijdschriften. Het is zeker ook aangeraden om tevens de publicaties in de zogenaamde c-tijdschriften of andere vormen van publieksgeschiedenis in de academische evaluatiecriteria te betrek-

Panel met v.l.n.r. Leonie de Goei, Ed Jonker, Chantal Kesteloot, Guy Vanthemsche, Paule Verbruggen en Frans-Jos Verdoodt, Gent, 21 oktober 2010.

ken. Meer logistieke steun van het Vlaams ministerie van Cultuur zou overigens ook welkom zijn.

Frans-Jos Verdoodt, redactiesecretaris van *Wetenschappelijke tijdingen*, kwam als laatste aan het woord. Gaat het 75-jarige tijdschrift zijn elan kunnen behouden, vraagt hij zich af? Van strijd- en emancipatieorgaan binnen de Vlaamse beweging evolueerde het immers naar een puur wetenschappelijke publicatie over de geschiedenis van die beweging. Binnen die niche heeft *Wetenschappelijke tijdingen* een monopolie, maar in internationale *rankings* weegt die positionering niet door. Frans-Jos Verdoodt voelt dan ook een probleem op zich afkomen. *“Wij zijn niet angstig maar realistisch. We ontkennen de wetmatigheid van het probleem niet, maar kunnen tot nu toe vrij goed de toets doorstaan. Er zijn nog altijd net als Multatuli onderzoekers die gelezen willen worden. Wij kunnen hen die garantie bieden.”* Maar dan moet het publiek natuurlijk wel interesse *blijven* betonen. En dan moet *Wetenschappelijke tijdingen* tevens een adequaat antwoord vinden op de onontkoombare evolutie dat het Engels de wetenschappelijke opstaptaal wordt. Verdoodt verwacht daarbij hulp van de Vlaamse overheid door het organiseren van een eigen *rankings*stelsel. Daarnaast zullen natuurlijk internationale *rankings* blijven bestaan, maar kan het eigen wetenschappelijke potentieel toch beter gemeten en gevaloriseerd worden.⁵ *“Wij zoeken dus een kwaliteitslabel van de Vlaamse overheid en kijken uit naar het werk van de commissie die met een onderzoek daarover is belast.”*

NAAR EEN EIGEN VLAAMSE RANKING

In de exacte en de biomedische wetenschappen is de situatie vrij transparant: er bestaat wereldwijd een vrij grote consensus dat de Amerikaanse tijdschriftenlijst die jaarlijks door Thomson-Reuters op de Web of Knowledge wordt gepubliceerd, een betrouwbare leidraad is. In de sociale en humane wetenschappen (SHW) liggen de kaarten een stuk minder duidelijk. Vandaar de noodzaak om ook daarvoor een adequaat instrument te ontwikkelen. Een eerste initiatief in dit verband werd reeds in 2001 gelanceerd door de European Science Foundation (ESF). Als alternatief voor de Amerikaanse A-lijst werd de European Reference Index for the Humanities ontwikkeld (ERIH). Dit bibliometrische systeem bleek echter al snel niet de verhoopde doorbraak te zijn.

Ten eerste bleven, ondanks een onderverdeling in 17 disciplines, de politieke en sociale wetenschappen grotendeels op hun honger zitten. Ten tweede konden de ERIH-lijsten ook niet op een voldoende breed draagvlak rekenen: de stem van grotere taalgebieden (en dan gaat het niet alleen over het Engels, Duits of Frans)

5. Zie E. Witte, *Nederlandstalige historische tijdschriften [...]*, p. 124, voetnoot 1.

bleek in de uiteindelijke samenstelling veel zwaarder door te wegen dan die van kleinere. En ten slotte ging het enkel om lijsten van gezaghebbende tijdschriften, terwijl het belang van boekpublicaties in de SHW intussen ook op het niveau van het beleid was erkend.

In deze context besliste de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) in 2008 om het Vlaams Academisch Bibliografisch Bestand voor de Sociale en Humane Wetenschappen, kortweg VABB(-SHW), uit te bouwen. Het doel van het initiatief was dubbel. Op het niveau van de tijdschriftenlijsten wou men een betere vertegenwoordiging garanderen van lokaal verankerde disciplines (regionale geschiedenis, taal- en literatuurstudie van het Nederlandse taalgebied, rechten enz.). Tegelijk was er de intentie om het belang van boekpublicaties te erkennen via het ontwikkelen van een lijst van gezaghebbende uitgeverijen.

De werkzaamheden van het VABB gingen van start met de aanstelling van een overkoepelend gezaghebbend panel van 17 professoren. Per deeldiscipline werden er subpanels van experts in het leven geroepen, en de vooropgestelde methodologie kreeg groen licht. De deskundigenpanels zouden een datacollectie ter beschikking krijgen van de academische bibliografieën van de verschillende Vlaamse universiteiten van de laatste 10 jaar. Op basis hiervan zou per deeldiscipline bepaald worden bij welke tijdschriften en uitgeverijen academici konden publiceren over hun onderzoek met de garantie dat de moederinstelling hiervoor financieel zou worden beloond. De belangrijkste criteria waaraan deze publicatiekanalen moesten voldoen, zijn een aantoonbaar proces van *peer review* (beoordeling door vakspecialisten) en een dito distributie in de landen relevant voor de forumtaal van het vakgebied in kwestie. De publicatiekanalen waarin Vlaamse onderzoekers het afgelopen decennium geneigd waren de resultaten van hun onderzoek bekend te maken, vormden met andere woorden het uitgangspunt voor het opstellen van de tijdschriften- en uitgeverslijsten. De belofte om deze lijsten jaarlijks te herzien op basis van de wetenschappelijke *output* van het jaar voordien verleende het VABB een dynamisch karakter, waarbij bovendien rekening werd gehouden met de mogelijkheid dat zich op termijn nieuwe hoogwetenschappelijke media zouden aandienen.

Eind vorig jaar werden de resultaten van die denkoefening toegelicht. Wat de tijdschriftenlijst betreft, lijkt de uitkomst op het eerste gezicht wellicht aanvaardbaar. Ze is verre van perfect, maar de lacunes – waarop wetenschappers van de respectieve vakgebieden ongetwijfeld zullen wijzen – kunnen toegeschreven worden aan een combinatie van tijdsdruk en kinderziekten en bovendien is er nog de troost van het principe van jaarlijkse herzienbaarheid. De lijst van uitgeverijen was echter een ander paar mouwen, gezien de beslissing van het gezaghebbend panel om – in plaats van de vooropgestelde methodologie te hanteren – te kiezen voor een gelijkaardige lijst die in Noorwegen werd opgesteld. De keuze voor de

Noorse lijst werd gemotiveerd door te wijzen op een aantal voordelen, onder meer de 'internationale draagkracht' ervan. Bij de Vlaamse (en Nederlandse) wetenschappelijke uitgevers kwam die beslissing hard aan.

Het beperkte aantal mogelijkheden om in het Nederlands (maar ook in andere kleine talen) te publiceren sprong onmiddellijk in het oog. Heel wat lokaal verankerde vakgebieden zouden bijgevolg opnieuw uit de boot vallen, zodat deze lijst lijnrecht inging tegen de oorspronkelijke filosofie van het VABB. Overigens dragen alle *peer reviewed* boeken uit Vlaanderen sinds kort het GPRC-logo (Guaranteed Peer Reviewed Content), een keurmerk van de belangenorganisatie Boek.be dat zowel in het colofon als op Boekenbank (het volledige titelbestand van boeken die in Vlaanderen worden uitgegeven) voorkomt.

De wetenschappelijke uitgeefsector heeft dan ook een oproep gelanceerd aan minister Smet om het gezaghebbend panel aan te manen zo snel mogelijk werk te maken van de belofte om de oefening bij te sturen, met inachtneming van de oorspronkelijke filosofie en methodologie van het VABB.

INTERPELLANTEN

Na de uiteenzettingen door de leden van het panel kregen tien 'interpellanten'⁶, vertegenwoordigers van verschillende tijdschriften nog de mogelijkheid om een reactie te bieden en om hun eigen visie en verzuchtingen te schetsen. Zo beklemtoonde ook Luc Devoldere van *Ons Erfdeel* de maatschappelijke verantwoordelijkheid van academici om aan vulgarisering te doen voor een breed publiek. ("En het is godgeklaagd dat minder en minder academici dat doen. De overheid zou hen moeten honoreren als ze hun maatschappelijke taak goed vervullen, in plaats van alleen op basis van rankings te werken.") Maar Devoldere stelde ook dat een monolinguaal model niet houdbaar is. De vzw die *Ons Erfdeel* uitgeeft, publiceert ook in het Engels (*The Low Countries*) en het Frans (*Septentrion*). In een Europese ruimte zijn wij volgens hem gedwongen om meertalig te zijn en de hand te reiken aan de andere gemeenschappen.

Verscheidene interpellanten beklemtoonden het belang van de lokale tijdschriften. Namens *De Leiegouw* merkte Niklaas Maddens op dat in een modale stadsbibliotheek de wetenschappelijke tijdschriften amper gelezen worden, maar

6. Pieter Borghart (*Academia Press*), Alain Debbaut (*Annalen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas*), Mariet Calsius (*Arduin*), Maarten Van Ginderachter (*Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis*), Marc Boone (*Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*), André Vandewalle (*Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis*), Niklaas Maddens (*De Leiegouw*), Luc Devoldere (*Ons Erfdeel*), Henk Looijesteijn (*Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*) en Jan Stuyck (*Zuurvrij en Zacht Lawijd*).

de regionale des te meer. André Vandewalle (*Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis*) beaamde de moeilijkheid om kwalitatieve kopij binnen te halen omwille van het internationale *rankings*stelsel, en hij wees op de sterke afhankelijkheid van de subsidiëring door de overheid. Vooral vanwege de Vlaamse Gemeenschap worden daarbij volgens hem grote en niet altijd haalbare eisen gesteld. Marc Boone (*Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*) had het in dat verband over regelgeving. In elk geval klonk meermaals het pleidooi voor de erkenning van de eigen waarde van de regionaal verankerde tijdschriften, een pleidooi dat overigens zeer herkenbaar bleek voor het publiek.

BESLUIT

Het symposium van *Wetenschappelijke tijdingen* wou de aandacht vestigen op de toenemende obstakels voor de publicatie van hoogwaardige bijdragen in Nederlandstalige historische tijdschriften. Bedoeling was vooral de discussie verder op gang te trekken. In dat opzet is het zeker geslaagd. Pasklare oplossingen konden uiteraard niet meteen worden gevonden. Veel zal afhangen van de bereidheid van overheden, auteurs, uitgevers en de redacties zelf om de globalisering niet blindelings achterna te lopen en – mogen we het zo stellen? – flexibiliteit te combineren met een stevige dosis 'koppigheid'. Een eigen Vlaams *rankings*stelsel kan daarbij helpen, ook al zal het niet alleenzalmakend zijn. Het begrip 'maatschappelijke verantwoordelijkheid' weegt ons inziens zwaar door. Terecht stelde Paule Verbruggen de vraag: "Wat met het geschiedsonderwijs? Als onderzoekers hun kennis niet meer populariseren, stremt dan ook niet de doorstroming van historische kennis naar het onderwijs?" Of anders uitgedrukt: lezen bijvoorbeeld leerkrachten geschiedenis de wetenschappelijke tijdschriften wel? Of zullen ze die *blijven* lezen als het steeds meer een elitaire bedoening wordt? Ed Jonker van het *Tijdschrift voor Geschiedenis* formuleerde het op een bepaald moment als volgt: "We mogen best wat militant zijn, we zitten er zelf midden in."

Als moderator was ik zo vrij om zijn opmerking te herhalen als eindpunt van het symposium.

"De twee van de drie traditionele hoofdactiviteiten van de historicus, publiceren en onderwijzen, hebben het laatste decennium de onmiskenbare invloed van twee globale fenomenen ondergaan: de verpletterende opkomst van het Engels als mondiale wetenschapstaal en de harmonisatie van de Europese onderwijs-'markt'. In tegenstelling tot grotere staten als Frankrijk of Duitsland, die kunnen bogen op een grotere wetenschappelijke gemeenschap of een grotere interne onderwijsmarkt, waarbinnen excellentie in de eigen taal een absoluut criterium is om in carrières te evolueren, hebben de beleidsmakers in Vlaanderen resoluut gekozen voor een zo open mogelijk systeem. Dit is echter gebeurd zonder groot publiek debat. Aangezien het proces evenwel geenszins als afgerond of als

*gepredetermineerd kan beschouwd worden, vonden recent twee publieke manifestaties plaats waar het woord werd gegeven aan de beoefenaars van de geschiedwetenschap.”*⁷

Het symposium dat *Wetenschappelijke tijdingen* op 21 oktober 2010 in Gent organiseerde over de impact van het Engels op de wetenschapsbeoefening was er één van.⁸

Bruno Huygebaert (°1961) werkt als journalist bij de VRT-nieuwsdienst. Hij studeerde Klassieke Filologie aan de Universiteit Antwerpen en Archeologie & Oude Geschiedenis aan de K.U. Leuven. In 1986 behaalde hij een master of Arts diploma aan de Universiteit van Stellenbosch in Zuid-Afrika.

7. F. Dhondt, Het metier en de opleiding van de Nederlandstalige historicus in de draaikolk van de globalisering, in: *Mededelingenblad van de Belgische Vereniging voor Nieuwste Geschiedenis*, jg. 33, 2011, nr. 1, pp. 46-51.
8. Het andere initiatief heeft betrekking op het debat aan de UGent op 23 november 2010 n.a.v. het August Vermeylenjaar.